

Kauppasota ja historian opetukset

Yhdysvaltain ja Kiinan välinen kauppasota on kasvattanut kierroksia viime viikkoina. Kauppasopimusneuvottelujen polkiessa paikoillaan, presidentti Trumpin hallinto on korottanut tuontitulleja ja uhannut boikoteilla. Hallinto on syyttänyt Kiinaa – asiantuntijoiden mukaan aiheettomasti – valuutan manipuloinnista sekä väläyttänyt mahdollista hätätilalakia, joka pakottaisi yhdysvaltalaisyrietykset siirtämään tuotantonsa Kiinasta.

Kiina on vastannut nostamalla tullimaksuja, boikotoimalla yhdysvaltalaisia maataloustuotteita sekä antamalla valuuttansa arvon pudota dollaria vasten. Yli vuoden kestänyt kauppasota on välillä eskaloitunut äkillisinä ryöpsäyksinä ja sitten jälleen laantunut hyvätahdon eleisiin ja Trumpin twiitteihin, joissa hän ylistää Kiinan presidenttiä.

Kun Trump vuonna 2017 astui virkaan, uutisotsikot julistivat kauppasodan olevan tulossa. Osa kommentaattoreista oli kuitenkin toista mieltä. He uskoivat, että yhdysvaltalaiset ovat oppineet historiasta sen, kuinka vahingollinen kauppasota voi olla.

Kommentaattorit viittasivat 1930-lukuun, joka oli protektionismin kulta-aikaa. Silloin, kuten myös tänään, Yhdysvaltain johtajat katsoivat taloudellisen nationalismin pelastavan maan teollisuuden ja takaavan tavalliselle tuotantotyöntekijälle leivän pöytään. Yhdysvalloissa protektionismi kulminoitui niin kutsuttuun Smoot-Hawley tarifiin vuonna 1930, joka nosti tuontitulleja ja jonka katsotaan osaltaan johtaneen osakemarkkinoiden ja talouden epävakauteen. Tuontitullit ruokkivat vuosikymmenen suurta lamaa, joka puolestaan toimi kasvualustana äärimmilleen viedylle nationalismille ja militarismille.

Myös tänään varoituksia taantumasta satelee. Ekonomistit ja suuryritysten edustajat ovat kritisoineet Trumpin kauppapolitiikkaa voimakkaasti. Osa maataloustuottajista, joihin kauppasota iskee kivuliaasti, pelkää elinkeinonsa puolesta.

Trumpin hallinto vaikuttaa kuitenkin huolettoman optimistiselta. He vakuuttavat luottavansa Yhdysvaltain talouden kestävyYTEEN. Trump itse muistuttaa, että hän haluaa vain "reilun" sopimuksen. Sopimuksen, joka vastaa Yhdysvaltain huolenaiheisiin Kiinan valtiotetoisesta talousjärjestelmästä, vaihtotaseen alijäämästä sekä yhdysvaltaisyrietysten immateriaalioikeuksien loukkaamisesta. Gallupin mukaan 62% prosenttia yhdysvaltalaisista on yhtä mieltä: Kiinan kauppapolitiikka Yhdysvaltoja kohtaan on epäreilua.

Trumpin tukijoukoille tämä on sota, joka Yhdysvaltain kannattaa taistella, vaikka sen kustannukset päätyvätkin kuluttajien maksettaviksi. Eikä Trump ole yksin tavoitellessaan

Yhdysvaltain talouden suojaamista kiinalaiselta kilpailulta ja Kiinan nousun hillitsemistä. Tavoitteella on tukijoita kongressissa ja kansan keskuudessa puoluekannasta riippumatta.

Demokraattien presidenttiehdokkuutta havitteleva Bernie Sanders on antanut ymmärtää, että hän kannattaa Trumpin päämäärää, mutta on eri mieltä keinoista, joilla siihen päästään. Sanders kannattaa tulleja ja diplomatiaa, mutta vastustaa tempoilevaa twitter-politiikkaa. Kuten Trump, hän torjuu monenkeskiset vapaakauppasopimukset, joita presidentti Obama tarjosi ratkaisuksi omalla kaudellaan.

Osapuolet palaavat neuvottelupöytään lokakuussa. Tuloksena voi olla lähikuukausien kompromissiratkaisu tai pitkä väsytystaisto.

Lopputuloksesta riippumatta kauppasota jättää jälkensä. Se haastaa punnitsemaan vapaakauppajärjestelmää sekä kysymystä siitä, palveleeko yksipuolinen saneleminen Yhdysvaltain etuja paremmin kuin monenkeskinen sopiminen. Myös maiden keskinäiset suhteet heikkenevät: mielipidemittauksissa aiempaa suurempi osa yhdysvaltalaisista suhtautuu Kiinaan kielteisesti. Yritykset pohtivat jatkossa tarkkaan investoimista Kiinaan, Kiina taas riippuvuuttaan Yhdysvaltain maataloustuotannosta. Hidastuvalla talouskasvulla puolestaan on maailmanlaajuisia seurauksia ja jos ennustukset taantumasta käyvät toteen, heijastukset voivat levitä lopulta myös laajemmalle yhteiskuntaan. Aivan kuten 1930-luvulla, tekeillä on uutta oppimateriaalia tulevaisuuden historioitsijoille.

Kirjoittaja on Turun yliopiston ihmistieteiden tutkijakollegiumin tutkijatohtori ja työskentelee Pohjois-Amerikan tutkimuksen John Morton -keskuksessa.